

Sosyolojinin Sosyolojisini Yapmak(!): Türkiye'deki Sosyoloji Dernekleri Üzerine Bir Araştırma

Fusun Kökalan Çımrın

Öz: Bu çalışma, Türkiye'de sosyolojinin gündemini, sosyoloji dernekleri üzerinden görünür kılma çabasına dayanmaktadır. Derneklerin Pandemi sürecini de kapsayacak biçimde son bir yıl içerisindeki sosyal medya paylaşımlarından yola çıkarak, niteliksel araştırma yöntemlerine dayalı bir çalışma yürütülmüştür. Günümüzde aktif olan toplam yedi sosyoloji derneği içerisinde ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen üç örgütlenmenin (Sosyoloji Derneği, Sosyologlar Derneği ve Sosyoloji Mezunlar Derneği) Twitter, Facebook ve Instagram kanallarından toplanan dijital datalar, Maxqda yazılımı ile içerik analizi tekniği bağlamında çözümlenmiştir. Çalışmanın niteliksel araştırma deseni ise örnek olay yani vaka analizi olarak belirlenmiştir. Yürütülen niteliksel araştırma sonucunda elde edilen veriler ise, Türkiye'deki sosyoloji tarihi çalışmaları ile ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Çalışmanın tema ve kodlarının oluşturulmasında özellikle de Türkiye'de sosyolojinin sorunları ile ilgili literatür dikkate alınmıştır. Türkiye'de yaklaşık yüz yıllık sosyoloji birikim sürecinde ortaya çıkan çeşitli sorunları (derneklerin süreksizliği, üyeler arası itilaflar, ayrışmalar, kamplaşmalar ve çeşitli örgütlenme sorunları vb.) dernekler üzerinden görünür kılmaya çalışmak, bu araştırmanın temel kaygısıdır. Bugüne kadar ülkemizdeki alan yazınında sosyoloji tarihi, dergiler, sosyoloji bölümleri ve bölümlerde yürütülen lisansüstü tez çalışmalarına dair çeşitli araştırmalar var olsa da, sosyoloji dernekleri genellikle göz ardı edilmiş bir konu olarak karşımıza çıkar. İşte elinizdeki çalışma da bu boşluğu doldurmak ve günümüzde sosyolojinin gündemini ortaya koymak üzere kaleme alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyoloji dernekleri, Türkiye'de sosyoloji, sosyal bilimlerde dijital data, Maxqda, nitel araştırma yöntemleri.

Abstract: This study is based on the efforts for making sociology agenda of Turkey visible through sociology associations. A study based on qualitative research methods has been conducted by setting off from social media shares within the last one year to cover the Pandemic course of associations. Digital data of three organizations (Sociology Association, Association of Sociologists and Association of Sociology Graduates) selected through criterion sampling method from seven currently active sociology associations, collected from Twitter, Facebook and Instagram has been analyzed with Maxqda software by content analysis technique. The qualitative research pattern of the study has been determined as the case study, namely, case analysis. Data obtained as a result of the qualitative research has been analyzed by associating with sociological history studies in Turkey. The literature particularly related with the problems of sociology in Turkey has been taken into consideration for establishing the themes and codes of the study. The main purpose of this study is to make various problems (discontinuity of associations, conflicts, separations, polarizations between members and various organizational problems, etc.) arising in almost a hundred years of sociology accumulation period of Turkey, visible through associations.

Key Words: Sociology associations, sociology in Turkey, digital data in social sciences, Maxqda, qualitative research methods.

@ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi. fusun.kokalan@deu.edu.tr

id <https://orcid.org/0000-0002-1832-5781>

© İlmî Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0646
insan & toplum, 2022; 12(1): 87-112.
insanvetoplum.org

Başvuru: 27.01.2021
Revizyon: 14.07.2021
Kabul: 07.08.2021
Online Basım: 1.10.2021

Giriş

Türkiye’de günümüz koşullarında sosyolojinin konumunu ve sosyologların ele almış oldukları ana temaları kavramak istediğimizde Bourdieu’nun deyişiyle “*sosyolojinin sosyolojisini*” (2003) yapmak gerekir. Akademik ve entelektüel düzlemde çok fazla zikredilmeyen bu alan, aslında sosyolojik epistemolojinin temelinde yer alır. Bu anlamda sosyolojinin sosyolojisi, salt bir alt uzmanlık alanı değil, başlı başına sosyolojik pratiğin zorunlu ön koşulu olarak karşımıza çıkar. Gerçekte toplumsal olanın bilimi olarak toplumsal gerçekliği tüm katmanlarıyla bir bütün olarak kavramak zorunda olan sosyolojiyi tanımlayan esas unsur ise insan müdahalesinin etkisine odaklanmasıdır.

Sosyolojinin disiplinler arası bir alan olması ya da kendi içerisinde farklı alt çalışma konularına ayrılması genellikle tartışmalı bir konudur. Sosyal bilimlerin kraliçesi olarak adlandırılan sosyolojinin tartışmalı bu görünümü, disiplini bir yandan araştırmacılar açısından oldukça çekici kılarken, diğer yandan da çeşitli epistemolojik ve metodolojik sorunları da beraberinde getirir. Ayrıca güncel ve gündelik hayat üzerine bu denli yoğun bilgi üretimine dayalı olan sosyolojinin pratik yaşamla da kurulan bağı, durumu iyice zorlaştırmaktadır. Elde edilen sosyolojik birikimin toplumsal sorunlar bağlamında çözümler üretebilme kapasitesi günümüzde bile oldukça sorunludur. Salt epistemik bir bilgi kümesi yerine özellikle sosyolojinin sosyal politika üretileme çabasına katkı koyması beklenen bir durumdur.

Böylesi bir anlayıştan yola çıkan bu çalışmada Türkiye’deki sosyolojinin günümüz koşullarını kavramadan önce genel anlamda sosyolojinin bir bilim alanı olarak işlevi ve sosyoloğun konumunu ortaya koymakta fayda vardır.

Sosyolojinin Sosyolojisini Yapmak (!)

Teoriperverlik ve istatistik temelli saha araştırmaları arasında gerilim yaşayan bir disiplin görünümü sergileyen sosyoloji, günümüzde her an değişim eğilimi gösteren ve bizi sürprizlerle karşılayan toplumsal dünyayı anlaşılır kılma çabasına dayanmaktadır. Bu kadim gerilim sosyolojiyi, bir yandan disiplin içerisinde yer alan sosyologları karmaştırırken, diğer yandan da dışarıdan bakıldığında sürekli olarak bilimselliği sorgulanan bir disiplin talihsizliği ile mücadele etmek konumunda bırakmıştır. Sosyolojinin bilimselliğinin sorgulanmasının ontolojik ve metodolojik gerekçeler dışında daha önemli bir dayanağı vardır. Epistemolojik olarak inşa edilmiş olan “sosyolojik emperyalizm” (Bourdieu, 2019, s.24) olarak adlandırılabilir bu oluşum, sosyolojinin hemen her şey üzerinde ahkam kesme cüreti(!) ile ilgilidir. Oysa ki sosyolojik

emperyalizm, sosyolojinin doğrudan doğruya topluma ilişkin herhangi bir şeyi ele alması değil, neyi ele alırsa alsın onda beşeri faktörlerin etkisini ortaya çıkarmasından kaynaklanır. Bu sebeple de yukarıda ifade edildiği üzere tüm uzmanlık içeren alt dalların mevcudiyetinden öte, sosyolojinin sosyolojisini yapmak daha elzemdir.

Akademi dışında amatör sosyoloji ve amatör sosyologlara (Cangızbay, 1996) karşı bir direnç gösteren akademik sosyolojinin ise sorunları elbette ki daha büyüktür. Öncelikle bilimin temel işlevi olan “açıklamak” yerine sosyolog “betimlemek” ile yetindiğinde bilimin nihai amacından uzaklaşmanın ötesinde kurumsal bir aktöre dönüşmüş olacaktır. Günümüzde pek çok araştırma ve bu araştırmaları gerçekleştiren sosyoloğun bu hazin sondan kaçınmadığına tanıklık ederiz. Diğer yandan toplum mühendisliği olarak da adlandırılan süreçte ise sosyolog, kamusal yönetim birimlerine çözüm üreten çalışan konumunda yer alır.

Sosyolojinin günümüzdeki sorunlarından söz ederken, bizatihi sosyolojinin kendi konumundan söz etmemek pek olanaklı değildir. Epistemolojik ve hatta politik bir ayrışma anlamına da gelen bu süreçte sosyoloji ikili bir görünüm sergiler. Bir yandan rahatsız edici bir bilim (Bourdieu, 2019; Giddens, 1994) olarak toplumsal yaşantımıza gizlenmiş ya da yer yer bastırılmış olanı gözler önüne serdiği için toplumsal eleştiri ile doğrudan bir bağlantı kurmak yolu ile kışkırtıcı bir alan olarak kabul görür. Diğer yandan tam aksine içinde yaşadığımız dünyayı manipüle etmeye olanak sağlayacak teknik ve yöntemlerin geliştirilebilme potansiyeline de sahiptir. Bu anlamda daha muhafazakar bir anlayış doğrultusunda, var olan düzenin devamına da katkı sağlayabilir (Bauman, 1996; Giddens, 1994; Bourdieu, 2019). Dolayısıyla da bu anlamda hem içerden hem de dışardan çoğu sosyal bilimci ve sosyoloji ile ilgilenen “sıradan” insanların bir kısmı sosyolojiyi taraflı entelektüel bir uğraş olarak kabul ederken, diğerleri meseleyi bir “ideolojik aktöre” dönüştürürler. Akademik bir bilim olarak kabul edilmek adına çoğu kez kendini yadsımak zorunda kalan ve daha ilk kurulduğu günden itibaren hatta ortaya çıkış koşulları itibariyle de muğlak ve ikili bir görünüm sergileyen “maskeli bir bilim” (Bourdieu, 2019) olarak kabul gören sosyolojiyi diğer tüm sosyal bilim dallarından ayıran özellik ise herkesin sosyolojik bilgiye duyduğu meraktır. Gündeme gelen tüm bu olumsuzlukları bertaraf etmek adına sosyolojinin bilimsel işlevini ne kadar iyi derecede yerine getirirse o ölçüde bu tür yanlış kavrayışlardan soyutlanması mümkün olacaktır. Bu anlamda sosyologlara düşen görev de analiz etmeyi amaçladıkları temalar üzerinde kendi kavram ve teorilerinin yapabileceği dönüştürücü etkilerin bilincinde olmalarıdır (Giddens, 2011, s. 99). Oysa sosyologlar zaman zaman bir çeşit bilimsel emperyalist arzuya yenik düşerek, bir seri üretim topluluğuna dönüşürler.

Entelektüel ve akademik bir disiplin olduğu kadar mesleki bir formasyon da içeren sosyoloji içerisindeki diğer başka sorun ise örgütsüzlük ve kamplaşmadır. Bu durum zaman zaman çeşitli ayrılıkları da beraberinde getirmektedir. Sosyologlar çoğu zaman aynı alanda ve hatta aynı koridorda bile yer almalarına rağmen birbirlerinden habersiz, kopuk ve bazen rekabetçi koşullar içerisinde çalışmalarını sürdürürler. Hem uluslararası alanda hem de ülkemizde sosyoloji disiplini içerisinde ortaya çıkan bu ve bunun gibi sorunları aşmanın en önemli yöntemi ise örgütlenmedir. Sosyologların örgütlendiği yegane alan ise derneklerdir.

Türkiye'deki Sosyoloji Geleneği Üzerine Birkaç Söz

İnsanlık tarihinin en muğlak dönemlerinden birisini tecrübe ederken, bu muğlaklığa da içkin olarak üretilen sosyolojik tahayyülün ve sosyologların kendi arasındaki örgütlenme(me)sinin konu edildiği bu çalışmada tarihsel bir izlenim benimsenmiştir. Ancak başlangıçta belirtmek gerekir ki, bu çalışmanın Türkiye'deki sosyoloji birikimine dair bir analiz gerçekleştirme tarzında maksadını aşan bir amacı yoktur. Kaldı ki, bu mesele başlı başına başka bir araştırmanın konusudur. Elinizdeki çalışmada Türkiye'de sosyoloji dernekleri üzerine yapılmış tek araştırma olan Nilgün Çelebi'nin (2008) eserinden yola çıkarak, günümüzdeki sosyoloji dernekleri üzerine bir çözümleme yapmak esastır. Ve tabii ki, yine tarihselci bir bakış açısını takip ederek, bugünün koşullarını anlamamanın geçmişe bakmaktan geçtiğine inanarak, Türkiye'de sosyoloji dernekleri tarihine yer vermeye çalışacağız.

Türkiye'de sosyolojinin yüz yıllık birikimine ilişkin çalışmalar oldukça öğreticidir. Konunun duayenleri ve onların yetiştirdikleri öğrencilerin yaptığı çalışmalar oldukça çeşitlidir. Türkiye'de sosyoloji tarihi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ise özellikle belli başlıkların öne çıktığı görülmektedir. Bunlar arasında Türkiye'deki sosyolojinin gündeme gelme koşul ve biçimleri, ekoller, dergiler, sosyal bilimciler, temalar ve son yıllarda da bölümlerde yürütülen lisansüstü çalışmaların sıklıkla konu edildiği görülmektedir. Özellikle de Türkiye'de sosyolojinin yüz yıllık birikimi ve bu anlamda ortaya çıkan ekoller (Öncü, 1986; Berkes, 1985; Akpolat 2016; Kaçmazoğlu, 2015, Sucu, 2016) ve sosyolojiye dair dergiler (Tütengil, 1974; Akpolat, 2004, 2012, 2014; Ceyhan, 2006; Çelikel, 2011) üzerine yapılan çalışmaların ayrıcalıklı bir önemi vardır. Araştırmacıların büyük bir kısmı farklı toplumsal olgu ve olaylar üzerinden çalışmayı tercih ettikleri için sosyoloji tarihi üzerine odaklanmak, büyük önem taşır. Çünkü Kurtuluş Kayalı'nın da ifade ettiği üzere Türkiye'deki sosyolojinin temel özelliklerinden birisi de geçmiş kökenine dikkat etmemek ve kendi sosyoloji geleneğine

yabancı kalmaktır (2008). Ortaya çıkan bu yabancılaşma sürecinin birden fazla sebebi vardır. Sosyolojinin Batı merkezli bir bilim dalı olması ve Türkiye'deki sosyoloji tarihi üzerine çalışan uzmanlarının kısıtlı olması nedeniyle üniversitelerde Türkiye sosyoloji tarihi üzerine verilen derslerin oldukça sınırlı kaldığı görülür. Öğrenciler genellikle Batı kaynaklı düşünürleri çok iyi öğrenirken, Türkiye'de sosyoloji ile ilgilenen sosyal bilimcileri neredeyse tanımadan mezun olurlar. Ayrıca alanda ortaya çıkan politik, entelektüel ve metodolojik başka kaygılar sebebiyle de Türkiye'de sosyoloji külliyatı, genellikle muğlak bir alan olarak konumlanır.

Çalışmanın budan sonraki kısmında sosyoloji derneklerine değinmeden önce ülkemizde sosyolojinin sergilediği temel nitelik ve sorunlara yönelik bir tartışmaya ihtiyaç var. Çünkü bir örgütlenme modeli olarak karşımıza çıkan dernekler sorun çözme, ortaklaşma ve uzlaşma gibi büyük bir potansiyele sahiptir.

Akademi içinde ya da dışarıda yer alan sosyologların bir bilimsel disiplinin kurumsallaşması bağlamında yaşadığı tek sorun ne yazık ki, yalnızca dernekleşme değildir. 1900'lü yıllardan beri varlığından söz edebileceğimiz Türk sosyoloji geleneği, farklı evre ve ekollerden geçerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu uzun erimli tarihsel perspektifte elde edilen başarılar ya da ortaya çıkan sorunlar genellikle benzer niteliktedir. Mütevazı bir zenginliğe sahip olan Türk sosyolojisi içindeki sorunları ise aslında yine bu konuda etkin çalışmalar yürüten alanın uzmanları belli ana başlıklar altında özetlemektedirler. Bunlardan ilki, Türk sosyoloji tarihinin ve Türkiye'de yapılan araştırmaların dışa bağımlılık göstermesi sonucunda ortaya çıkan aktarmacılıktır (Kaçmazoğlu, 2010, 2015; Akpolat, 2016; Kayalı, 2008). Modern zamanlarda ve Batı kaynaklı olarak kurumsallaşan sosyolojik görüş, kuram ve tezlerin doğrudan ülkemize transferi söz konusudur. Bu anlamda da aktarmacılık, Türk sosyolojisinin önemli bir özelliği olarak konumlanmıştır. Ancak Akpolat'a göre "bir aktarmacılık söz konusu olsa dahi bu seçerek ve ihtiyacımız olanı olarak gerçekleşen bir süreçtir" (2016, s.6). Aslında tüm dünyada sosyolojinin ortaya çıkış koşulları düşünüldüğü takdirde aktarmacılık olarak adlandırılan bu sürecin kendiliğinden gündeme geldiğini söylemek mümkündür. İlk teoriler, büyük ve derinlikli toplumsal değişmelerin yaşandığı Batı Avrupa koşullarını açıklamak üzere yine bu topraklardan yükselmiştir. Ancak böylesi bir kurumsallaşmanın başlangıcından sonra Türkiye'de de boy gösteren sosyolojinin kendine özgü kuram geliştirme konusunda kısmen geride kaldığı eleştirisi de daha gerçekçidir. Kendi toplumuna ilişkin kendi epistemolojik ve metodolojik yaklaşımlarının yetersizliği, aktarmacılık sürecini de doğrudan beraberinde getirmiştir. Böylece Türkiye'de sosyolojinin temel özelliklerinden birinin geçmiş kökenine yabancılaşmak ve kendine dair bir geleneği dışarıda bırakmak olduğu söylenebilir.

Türkiye’de sosyoloji tarihi üzerinden tespit edilen ikinci sorun, sosyologların kendisine dairdir. Ülkemizde kabaca bakıldığında yukarıdaki tartışmaya paralel olarak iki tür akademisyenin varlığından söz edilebilir. İlki, ufku ve bakış açısı Türkiye’ye açık olan, ikincisi ise sosyolojik algısı Batıya dönük olandır (Kayalı, 2001, s.259). Hatta bu konuda Kaçmazoğlu iddialı bir saptamada bulunarak, Türkiye’deki sosyologların dünyanın en eski sosyoloji kürsülerinden birine sahip olmalarına rağmen “Batılı sosyologların anketörlüğünü yapmaktan” kendilerini alıkoyamadıklarını ifade eder (2010, s. 317). Durum böyle olunca kendi sosyolojik gerçekliğinden üretilmemiş olan rafine bilgiyi aktarmak ve aktarılan teorileri genellikle pozitivist bir bakış açısıyla kanıtlamak esas olmuştur.

Türkiye’de sosyoloji geleneği içerisinde sorun olarak kategorize edebileceğimiz üçüncü unsur, siyasettir. Başlı başına ayrı bir çalışmanın kapsamını da oluşturacak kadar önemli bir yer tutan sosyoloji-siyaset ilişkisi geçmişte olduğu kadar bugün de önemli bir sorundur. Siyaset faktörünü Türkiye’de sosyoloji çalışmaları bağlamında düalist bir bakışla ele almak gerekir. Siyaset bir yandan sosyolojinin ana konusu ve toplumsal alanı etkileyen temel faktör olarak karşımıza çıkarken (Akpolat, 2016), diğer yandan da özellikle de siyasi iktidarlar ve süreçlerle yakın temas kuran bir sosyoloji anlayışından söz etmek gerekir (Kaçmazoğlu, 2015). Böylece denilebilir ki, ülkemizdeki sosyoloji anlayışı çerçevesinde genellikle siyasete öncelik verilmekte ve aktif siyasete de yakın durulmaktadır. Sosyologların hem benimsedikleri çalışma konuları hem de takındıkları toplumsal/politik konuları, siyasete bir adım mesafesindedir.

Çalışma kapsamında ifade edebileceğimiz ve bu araştırmanın da konusu ile daha yakından ilgili son başlık ise kamplaşmadır. Özellikle de Batı sosyolojisinin izinden giden ve diğerleri tarafından aktarmacılıkla yaftalanan ekole karşın, Türk toplumunda milli ve yerli sosyoloji yapmaya çalışanların oluşturdukları bir karşıtlıktan söz edilebilir. Siyasi bir kamplaşmaya da gönderme yapılmakla birlikte farklı epistemolojik dayalı olan bu ayrışma sürecinin hem mevcut sosyologlar hem de sosyolojinin kurumsallaştığı birimler (üniversiteler, dernekler, dergiler vb.) bağlamında ne yazık ki bir karşılığı vardır. Ne yazık ki, gündeme gelen bu süreç ile birlikte bilimsel ve sosyal politika oluşturulmasına katkı sağlayabilecek bir alanda çeşitli kopuklukların, süreksizliklerin ve gerilimlerin yaşaması da kaçınılmaz olunmuştur.

Özellikle de yüz yıllık sosyoloji tarihinde bu kopuş ve süreksizlikleri bertaraf etmek üzere örgütlenmiş olan sosyoloji derneklerinin ise hem alanın kurumsallaşması hem de bilimsel bilginin üretilmesi bağlamında katkısı büyüktür. Çünkü sosyoloji dernekleri aynı zamanda “sosyolojinin bir bilgi gövdesi olarak Türkiye’deki kimliği” anlamına

da gelmektedir (Çelebi, 2008, s. 677). Derneklerle ilgili bir çözümleme yapıldığında Türkiye'deki sosyoloji anlayışına dair bir kavrayış da geliştirmek mümkündür.

Bu çalışmada Türkiye'de sosyoloji dernekleri üzerine yapılmış tek araştırma olan Nilgün Çelebi'nin "Türkiye'deki Sosyoloji Dernekleri: Süreksizliklerin Ardındaki Süreklilik" (2008) isimli makalesinin izi takip edilmektedir. Dolayısıyla da tarihsel bir bakış açısıyla adında ya da tüzüğünde sosyoloji ya da sosyolog kelimesine yer veren dernekler ele alınmıştır. Bu tarihsel bakış açısı 1990 yılında ilk defa pür sosyoloji derneği olan Sosyoloji Derneği'nin kuruluşuna dek takip edilmiştir. 1990 sonrasındaki dernekler ise araştırmanın saha çalışması kısmında detaylı olarak ele alınacaktır. Bu anlamda tarihsel olarak bakıldığında beş ana dernekten söz etmek mümkündür.

Bunlardan ilki, 1913-1914 yılları arasında etkinlik göstermiş olan Türk Bilgi Derneği'dir. Türkiye'de sosyologların içinde yer aldığı ilk dernek (Çelebi, 2008, s.678) olma özelliğini sergileyen Türk Bilgi Derneği'nin kurucuları arasında Ziya Gökalp de yer almaktadır. I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi neticesinde yalnızca bir yıl gibi çok kısa bir süre etkinlik gösteren derneğin pozitivist bilim anlayışına sıkı sıkıya bağlı kaldığı bilinmektedir. Hatta ülkemizde gözlem ve deneye dayalı pozitivist görüşün yerleşmesi için "Bilgi Mecmuası" adında bir dergi çıkardıkları da bilinmektedir. Doğrudan salt sosyoloji ile ilgili olmayan bu dernek, toplam altı ana başlıkta çalışmalarını yürütmüştür. Bunlar, Türkiyaat, Hayatiyyat, İslamiyyat, Felsefe ve İctimaiyyat, Riyaziyyat ve Maddiyyat'tır (Toprak, 1987). Osmanlı Rönesans'ının ilk temsilcileri olarak kabul edilen Türk Bilgi Derneği aydınları pozitivist temelli akademik yayınlar yapmanın dışında geniş bir kesime yani halka da ulaşma gayreti içindeydi. Kısa geçmişlerine rağmen halkın aydınlanması için çeşitli gayretler göstermiş ve kitaplar yayınlamışlardır.

Adından söz edebileceğimiz ikinci dernek, Meslek- i İctimai'dir. Türk Bilgi Derneği'nin kapanmasından sonra yani 1918'de kurulmuş ancak o da kısa süre içerisinde 1920'de kapanmıştır. Derneğin kurucusu Prens Sabahattin'in öğrencilerinden olan Mehmet Ali Şevki Beydir. Şevki Bey'in özellikle de Osmanlı tarihi üzerine yaptığı analizler büyük değer taşır (Ülken, 2010, s.442). Mesleki İctimai'nin belki de en ayırt edici özelliği, bu örgütlenmenin salt bir dernek ya da dergi çıkarma faaliyeti ile sınırlı kalmamasıdır. Sosyoloji tarihinde Mesleki İctimai aynı zamanda entelektüel bir hareket ya da fikir akımı olarak da kabul görür. Prens Sabahattin'in görüşlerinden beslenen ve adem-i merkezîyetçilik üzerine inşa edilen fikirler dolayısıyla muhalif bir karakter kazanmıştır (Kılıç, 2010). Ülkenin nasıl kurtulabileceği yönünde merkezi yönetim anlayışına karşılık verilen adem-i merkezîyetçi yanıt, bu derneğe daima şüphe ile bakılmasına yol açmıştır. Meslek- i İctimai Derneği de yine kendisi ile aynı

ismi taşıyan bir dergi çıkarmıştır. Bu dergi kapsamında daha çok alan araştırmaları ve monografi çalışmaları teşvik edilmiştir (Çelebi, 2008). Dergi kısa bir süre içerisinde yalnızca altı sayısı çıkarabilmesine karşın, dergiye katkı sağlayan isimler bağlamında değerlendirildiğinde yazarların dönemin entelektüelleri arasında yer aldıkları görülür (Çelikel, 2011).

Türk Felsefe Cemiyeti, sosyologların da üyesi oldukları üçüncü dernektir. 1928-1931 yılları arasında faaliyet gösteren derneğin kurucularından bir tanesi, Hilmi Ziya Ülken'dir. Felsefe ve İctimaiyat adında bir yayın organına da sahip olan derneğin öncelikli amacı, felsefe ve sosyoloji öğretmenleri arasında yakın bir bağ kurmaktır. Dergi, özellikle de lise ve Darülfünun öğrencilerinin yeterli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmadığı gerekçesi ile gençleri sosyal teori ile buluşturmak gibi bir amaç edinmiştir (Ceyhan Çoştu, 2006, s.74). Ancak paradoksal bir biçimde yine dernek üyelerinin arasındaki anlaşmazlıklar dolayısıyla örgütün çalışmalarının gündemden düştüğü görülür (Çelebi, 2008). Türk Felsefe Cemiyeti'nin 1931 yılında kapanmasından sonra Türkiye'de uzun yıllar herhangi bir sosyoloji derneği faaliyet göstermemiştir. 1950'li yıllara kadar yaklaşık yirmi yıllık bir kopukluk döneminden söz edilir. Bu süreçte bir yandan bizzat sosyolojinin Türkiye'deki örgütlenme sorunları etki ederken, diğer yanda da II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı dönüştürücü gücünü de göz ardı etmemek gerekir.

1949 yılının sonlarında ise bu sefer adında ilk defa sosyoloji sözcüğünü barındıran Türk Sosyoloji Cemiyeti kurulmuştur. İstanbul'da Hilmi Ziya Ülken'in girişimi ile hayata geçen bu dernek, diğerlerinden oldukça farklıdır. Ulusal bir kongre düzenleyen ve uluslararası sosyoloji derneği ile temas kuran ilk dernek olma özelliğini göstermektedir (Çelebi, 2008). Ne var ki, bu derneğin de ömrü kısa sürmüştür. Diğer derneklerin çoğunda görüldüğü üzere Türk Sosyoloji Cemiyeti'nin de kapanmasında üyeler arasındaki anlaşmazlıklar öne çıkmıştır. Aslında bakıldığında hem Felsefe Cemiyeti'nin hem de Türk Sosyoloji Cemiyeti'nin kapanma gerekçesi olarak karşımıza çıkan üyeler arası anlaşmazlık sorunu, bize ülkemizdeki sosyoloji dernekleri üzerinden sosyolojinin kurumsallaşması hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır. Bugün bile sosyoloji mezunlarının meslek olarak daha çok öğretmenliğe yönlendirildiği bir dönemde mezunların sosyolog kimliğinin hala olgunlaşamadığına tanıklık ederiz (Çelebi, 2008)

Tarihsel bağlamda bu çalışmaya dahil olan son dernek, Türk Sosyal Bilimler Derneği'dir. 1967'de faaliyetlerine başlayan dernek, günümüzde de sosyal bilimler alanında önemli çalışmalar yürütmektedir. Derneğin temel amacı, Türkiye'deki sosyal bilimcileri ortak bir çatı altında toplamaktır. Türk Sosyal Bilimler Derneği,

doğrudan bir sosyoloji derneği olmamakla birlikte, kurucu ve üyeleri arasında sıklıkla sosyologlara yer vermiştir. “Kamu yararına çalışan bir dernek” (www.tsbd.org) olma özelliğine de sahip olan TSBD'nin asıl amacı, Türkiye'deki sosyal bilimlerin gelişimine katkı sağlamaktır. Bu sebeple de dernek, düzenli olarak yayın yapmak, kongre ve sempozyum düzenlemektedir. 2019 yılında on altıncısı düzenlenen ve ülkemizdeki sosyal bilimci ve öğrencilerin bir araya geldiği Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi ise derneğin en başarılı ve süreklilik gösteren etkinlikleri arasında başta yer alır. 1989 yılında itibaren iki yılda bir olmak üzere düzenli aralıklarla yürütülen kongre, TSBD'nin en önemli ve sürekli etkinliği olma konumuna terfi etmiştir. Ayrıca artık geleneksel hale gelmiş olan Genç Sosyal Bilimciler Ödülü de ülkemizdeki genç araştırmacıların teşvik edilmesi bağlamında önem taşır.

Türk Sosyal Bilimler Derneğinden sonra 1990 yılında Sosyoloji Derneği'nin kurulması ile birlikte Türkiye'de dernekleşme ve sosyolojinin kurumsallaşması bağlamında farklı bir döneme girilmiştir. Yukarıda adı geçen beş derneğin en azından dört tanesine doğrudan sosyoloji derneği demek pek mümkün değildir. Bunlar genellikle geniş bir perspektifle sosyal bilimcilerin oluşturdukları örgütlenmelerdir. Bu anlamda aslında Türkiye'de ayrı ayrı sosyal bilim disiplinlerinin gelişme sürecinden öte, genel olarak kurumsallaşma eğiliminden söz etmek gerekir. Özellikle de 2007 yılında Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen çalışma, bu tespite ışık tutar niteliktedir. 2003-2023 yılları arasını kapsayan ve Bahattin Akşit'in başkanlığında hazırlanan Sosyal Bilimler Öngörü Çalışması (2007) bir dizi sosyal bilimci tarafından raporlaştırılmıştır. Çalışmada ayrıntılı olarak hem disiplinlere ilişkin hem de bizatihi sosyolojiye dair çeşitli başlıklar ele alınmıştır. Yapılan tespitler doğrultusunda sosyoloji bölümlerinde özellikle de seçmeli derslerin kısıtlılığı vurgulanmıştır. Teori ve yöntem derslerinin yoğun olarak tüm bölümlerin ders programlarında yer almasına karşın, genellikle eğitim programlarının bölümlerin kendi akademik personellerinin yetkinlik ve yönelimleri doğrultusunda hazırlanmış olduğuna işaret edilmektedir (Gündüz, 2012, s.81).

Diğer yandan genel olarak derneklerin yürüttükleri çalışmalar ve çıkardıkları yayın organlarına bakıldığında ise Türkiye'de sosyolojinin yüz yıllık birikimi içerisinde uzun yıllar felsefenin kanatları altında serpiştiği görülür. Bugün bile hala sosyoloji bölümlerinde eğitim almaya gelen çoğu gencin öncelikli kaygısı, felsefe grubu öğretmeni olarak atanabilmektir. Ülkemizde sosyolojinin meslekleşmesi hala büyük bir sorundur. 1990'lı yıllara kadar derneklerle ilgili olarak dikkat çeken diğer önemli bir tespit noktası ise dernek isimlerinin genellikle “Türk” kelimesi ile tamamlanmış olmasıdır. Ortaya çıkan böylesi bir durumda ise kanımızca derneklerin uluslararası

sosyoloji camiasından kopuk olmaları ile yakın bir ilişki vardır. Her ne kadar Hilmi Ziya Ülken, Türk Sosyoloji Cemiyeti bünyesinde uluslararası sosyoloji dernekleri ve bölümleri ile temas kurmaya çalışmış olsa da bu etkileşim çok sınırlı kalmıştır. Türkiye’de sosyolojinin kurumsallaşması ve sosyologların örgütlenmesi bağlamında büyük önem taşıyan dernekler alanındaki uzlaşma, ortak çalışma, işbirliği ve disiplini gelişimine ortak katkı sağlama açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak derneklerin eden kısa bir süre içerisinde kapandıkları sorgulandığında ise örgüt içi çatışmalar ve üyeler arası yaşanan anlaşmazlıkların örgütlenme sürecinin önüne geçmiş olduğunu görmek büyük bir hayal kırıklığı olarak zihinlerimize ve belleklerimize kazınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Türkiye’de sosyolojinin gündemini, sosyoloji dernekleri üzerinden görünür kılma çabasına dayanmaktadır. Mevcut sosyoloji derneklerinin güncel sosyal medya paylaşımlarından yer alan ana tema ve başlıklar üzerinden mevcut sosyolojik gündemin izi takip edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de sosyoloji tarihi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle ekoller, düşünürler ve sosyoloji dergileri üzerine çeşitli çalışmaların yürütülmüş olduğu görülür. Ancak sosyolojin ülkemizde kurumsallaşması ve sosyologların işbirliği anlamına gelen sosyoloji dernekleri üzerine yalnızca bir tane çalışma yapılmıştır. 2008 yılında Nilgün Çelebi tarafından yapılan bu çalışmada tarihsel bir bakış açısı ile dernekler ve bunların süreksizliği üzerine teorik bir çözümleme yapılmıştır. Elinizdeki bu çalışma ise sosyoloji dernekleri üzerine yapılan ilk uygulamalı projedir. Hem güncel hem de saha araştırmasına dayalı olarak inşa edilen bu çalışmanın alana mütevazı bir katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma, taşıdığı bu özellikler dolayısıyla sosyoloji literatüründe özgün bir tartışmaya yol açma potansiyeline sahiptir.

Elinizdeki çalışmada yorumsamacı anlayışa dayalı olarak nitel araştırma yöntemleri kullanılarak bir çözümleme yapılmıştır. Çalışmanın niteliksel araştırma deseni, örnek olay (case study) olarak belirlenmiştir. Vaka çalışması kapsamında günümüzde Türkiye’de aktif olan yedi sosyoloji derneği (Sosyoloji Derneği, Sosyologlar Derneği, Sosyoloji Mezunları Derneği, YESO-DER, İzmir Sosyoloji Derneği, Dünya Sosyologlar Derneği ve Sosyoloji Meslek Mensupları Derneği) arasından ölçüt örnekleme yöntemi ile üç tanesi seçilerek çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın örnekleme içerisinde yer alan üç dernek ise Sosyoloji Derneği, Sosyologlar Derneği (SOSYODER) ve Sosyoloji Mezunları Derneği (SOMDER)’dir. Derneklerin 2019-2020 Ağustos ayları

arasını kapsayan son bir yıl içerisindeki sosyal medya (twitter, facebook, instagram) hesaplarındaki paylaşımları üzerine içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Derneklerin sosyal medya hesapları kullanılırken web sayfaları araştırmanın dışında tutulmuştur. Böylesi bir yapılanmanın ise ikili bir gerekçesi vardır. Bunlardan ilki araştırma örneklemini içerisinde yer alan Sosyoloji Mezunları Derneği'nin aktif bir web sayfasının henüz bulunmamasıdır. Diğer yandan ikinci ve daha önemli gerekçe ise aslında geri kalan iki derneğin de web sayfası paylaşımları ile twitter paylaşımlarının neredeyse ortak olmasıdır. Araştırmaya dahil olan her üç derneğin twitter, instagram ve facebook adresleri var olmasına karşın, bunların etkinlik düzeyleri farklıdır. Ancak her üç dernek de dijital ortamda paylaşımlarda bulunmaktadır. Bu anlamda araştırmanın temel veri toplama tekniği, dijital veri olarak konumlanmıştır. Derneklerin sosyal medya hesaplarından son bir yıl içerisinde paylaştıkları dijital verilerin analizi için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında ise alanın uzmanlarından görüş ve öneri alınmıştır. Bu anlamda niteliksel araştırma konusunda uzman olan bir akademisyen ve iki araştırma şirketi çalışanı ile araştırmanın kategori ve kodları incelenmiştir. İlgili literatür ile bağlantı kurularak, kodlamaya nihai hali verilmiştir.

Sosyoloji derneklerinin gündemini anlaşılır kılma çabasına dayalı olan bu çalışmanın araştırma sorusu ise *“Türkiye’de Sosyoloji Gündeminin İncelenmesi/ Üç Popüler Sosyoloji Derneği’nin Dijital Verisinin İncelenmesi”* olarak formüle edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, maxqda yazılımı ile içerik analizi tekniğine dayalı olarak çözümlenmiştir. Maxqda yazılımı ve web collector tekniği ile derneklerin bir yıllık sosyal medya paylaşımları toplanmıştır. Elde edilen tüm yazılı ve görsel materyaller araştırmanın literatür yazınına da sadık kalınarak temalara ve kodlara ayrılmıştır. Sonrasında araştırmacı tarafından oluşturulan kod kitabı yardımı ile çalışmada betimsel, karşılaştırmalı ve ilişkisel analizler uygulanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Yukarıda da ifade edildiği üzere günümüzde en azından sosyal medyada aktif olan yedi sosyoloji derneği arasından ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen üç derneğin kısa tarihçesi ise aşağıdaki biçimde özetlenebilir. Dernekler içerisinde en eskisi olan Sosyoloji Derneği 1990 yılında Ankara’da kurulmuştur. 1999 yılında da “kamu yararına çalışan dernek” statüsü kazanmıştır. Derneğin amaçları, Türkiye’de sosyolojinin anlaşılmasına, gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkı yapmak, bu alanda bilimsel etkinliklerde ve yayında bulunmak, sosyologlar arasında birlik ve dayanışmayı sağlamaktır (<http://sosyolojidernegi.org.tr/kategori/tuzuk>). Derneğin herhangi bir

şubesi yoktur. Sosyoloji derneğinin süreklilik gösteren iki önemli etkinliği vardır. Bunlardan bir tanesi 1997 yılından itibaren yayımlanan Sosyoloji Araştırmaları Dergisi'dir. Dergi yılda iki kez yayımlanır (<http://sosyolojidernegi.org.tr/dergi-hakkında>). Sosyologların bir araya gelmesine ve iletişime geçmesine olanak sağlayan ikinci etkinlik ise Ulusal Sosyoloji Kongresi'dir. Üç yılda bir gerçekleştirilen Ulusal Sosyoloji Kongreleri, meslektaşların buluşması, güncel sosyolojik çalışmaların paylaşılması ve toplumsal meselelerin tartışılması için zemin oluşturarak Türkiye'de önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Sosyoloji Derneği bu işlevi, üniversiteler ev sahipliğinde ve sosyoloji bölümlerinin iş birliği ile gerçekleştirmektedir. Güncel temalar çerçevesinde sosyologları ve diğer sosyal bilimcileri bir araya getiren kongrelerin ilki 1993 yılında İzmir'de "Dünyada ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler" üst başlığı ile gerçekleştirilmiştir (<http://sosyolojidernegi.org.tr/kongreler>).

Sosyoloji Mezunları Derneği (SOMDER), kendisini sosyoloji mezunları ve öğrenciler ile kurulabilecek iletişim ağı olarak tanımlar (<https://www.facebook.com/sosyolojimezunlaridernegi>). Bu derneğin diğer iki dernekten temel farkı, mezunlara ve öğrencilere daha fazla ağırlık vermesidir. Diğer iki derneğin ana hedef kitlesi, akademi içindeki sosyologlardır. Kısa adı SOMDER olan Sosyoloji Mezunları Derneği, sosyoloji mezunlarının bir araya gelerek 25 Aralık 2007 tarihinde İstanbul'da kurduğu bir sivil toplum örgütüdür (<https://www.facebook.com/sosyolojimezunlaridernegi>). Sosyoloji mezunlarının anayasal, demokratik, mesleki haklarını korumayı ve kendi aralarında dayanışmasını geliştirmeyi hedeflemektedir. Özellikle de mezun öğrencilerin mesleki, ekonomik ve kültürel sorunları ile ilgilenmeyi ilke edinmiştir. Sosyoloji mezunlarının birlikteliğini ve dayanışmasını geliştirmek amacıyla dayanışma ağları kurmaya çalışmaktadır. Sosyoloji bölümü mezunlarının istihdamı, sosyolog kadro tahsisi, kamuda veya özel sektörde özlük haklarının iyileştirilmesi gibi her türlü mesleki sorunun çözümü için mücadele etmektedir.

Sosyologlar Derneği'nin (SOSYODER) dernek amaç ve hedeflerini açıklayan bir tüzüğüne sosyal medyada rastlanmamıştır. Derneğin merkezi İstanbul'da olmasına karşın çeşitli illerde (Ankara, Sakarya, Çankırı, Batman, Diyarbakır, Antalya, Bolu) temsilcilikleri vardır (<https://www.sosyoder.net/index.php/temsilcilikler/>).

Analiz ve Bulgular

Günümüzde Türkiye'de aktif olan toplam yedi dernek arasından ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen Sosyoloji Derneği, Sosyologlar Derneği ve Sosyoloji Mezunları Derneği'nin 2019 Ağustos ve 2020 Ağustos aylarını kapsayan bir süreçte sosyal

medya hesaplarının analizi üzerine yapılandırılmış olan bu çalışmada Maxqda yazılımı kullanılmıştır. Her üç dernek açısından ortak olarak kullanılan twitter, instagram ve facebook sayfaları çalışmaya dahil edilmiştir. Ancak daha başlangıçta söylenebilir ki, her üç sosyoloji derneğinin de sosyal medya hesaplarını çok da aktif olarak kullanmadıkları saptanmıştır. Data toplanması ve verilerin oluşturulması kısmında araştırmacının çalışmanın daha başlangıcında karşılaştığı en önemli kısıt budur. Araştırmanın analiz kısmında kodlama ve temaların frekansları da öne sürülen bu iddiayı ispatlar niteliktedir. Ortaya çıkan böylesi bir problem, bir taraftan çalışmanın yürütülmesi bağlamında bir engel oluştururken, diğer yandan da sosyoloji derneklerinin özellikle sosyal medya dünyasındaki görünürlüğü bağlamındaki sorunsallığına dikkat çekmektedir. Derneklerin web sayfalarını ise kısmen daha aktif kullandıkları tespit edilmiştir. Özellikle Sosyologlar Derneği'nin kendi web sayfaları üzerinden oldukça yoğun paylaşımlarda bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmada derneklerin web sayfaları kullanılmamıştır. Her üç dernek arasında sosyal medyayı en aktif kullanan ise Sosyologlar Derneğidir.

Derneklerin paylaşımları maxqda yazılımı ile çekilerek, araştırmanın kodlamaları ve temaları oluşturulmuştur. Çalışmanın kod kitabının oluşturulmasında birden fazla değişken göz önünde bulundurulmuştur. Bunlardan ilki, alana ilişkin literatürdür. Araştırmanın uygulamalı kısmı ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilen literatür taramasında genel anlamda Türkiye'deki sosyolojik sorunlar dikkate alınmıştır. Özellikle de sosyologlar arasında yaşanan iletişimsizlik, kamplaşma ya da örgütlenme sorunları üzerine gerçekleştirilmiş tartışmalar göz önünde bulundurularak, çalışmanın kod ve temaların oluşturulması için anahtar kavramlar türetilmiştir. Diğer yandan sosyoloji derneklerinin özellikle de sosyal medya hesaplarından paylaştıkları duyular dikkate alınmıştır. Çalışmada verilerin toplandığı süreç içerisinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı da etkisi altına alan pandemi sürecinin göz önünde bulundurulması ile araştırmanın ana kodlamalarından biri olarak pandemi kategorisi de tanımlanmıştır. Böylece üç aşamalı olarak bir kod kitabı oluşturulmuştur.

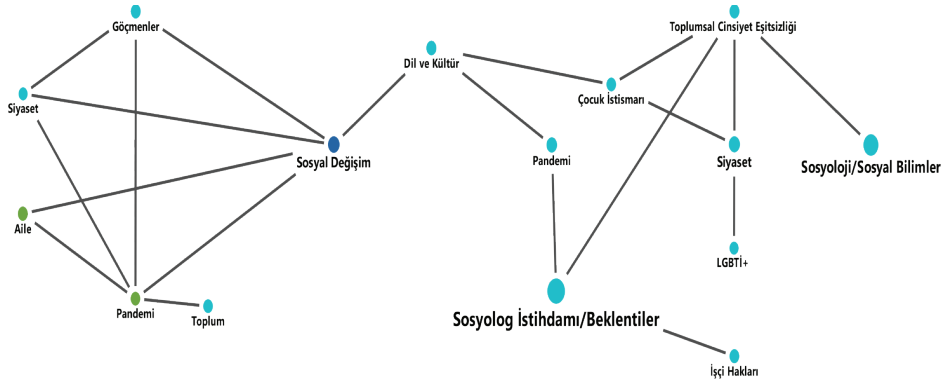
Çalışmada üç ana tema öne çıkmıştır. Bunlardan ilki "*duyurular*". Duyurular, derneklerin güncel toplumsal yaşamla ilgili olarak paylaştıkları iletileri içermektedir. İkinci ana tema, seminer, kongre ve söyleşi olarak kategorize edilmiştir. Bu ana tema altında derneklerin kendilerinin düzenledikleri ya da duyurusunu paylaştıkları bilimsel etkinlikler yer almaktadır. Araştırma kapsamında böylesi bir ana temanın oluşturulması, literatür bilgisinden öte, sosyoloji derneklerinin kendi gündemlerinden kaynaklanmıştır. Bu anlamda derneklerin mevcut toplumsal değişme dinamiklerine ilişkin paylaşımlarından öte, birtakım bilimsel etkinliklerin duyurusunu bu alandan

yapmayı tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Üçüncü ana tema, ikinci kategoriye benzeyen “projeler ve araştırmalar” olarak ifade edilen sınıflandırmadır. Burada ise en az etkinlik alanına tanıklık etmekteyiz. Niceliksel ve nitel anlamda daha az kapsamlı olan bu paylaşımların ayrı bir ana tema olarak kodlanmasının ana nedeni ise derneklerin bizzat yürüttükleri araştırma projelerinin derneklerin gündemine ilişkin bilgiler sunacağına dair inançtır.

Araştırma kapsamında oluşturulan kod kitabı bize aynı zamanda sosyoloji derneklerinin sosyal medya hesaplarını ne kadar “sınırlı/kısıtlı” kullandıklarını da göstermektedir. Toplam bir yıllık süreç içerisinde üç büyük derneğin ve üç ayrı sosyal medya hesabından paylaştıkları iletiler oldukça kısıtlıdır. Niteliksel araştırmanın mantığına aykırı bulunduğu için bu çalışmada frekanslara yer verilmemiştir. Ancak sayıları iki yüz elliye bile varmayan kısıtlı sayıdaki paylaşımlar neticesinde derneklerin sosyal medya hesaplarını nadiren kullandıklarını ifade edebiliriz. Yürütülen çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan bir tanesi, çalışmanın kod ve temaları arasındaki ilişkiselliklerdir. Aşağıdaki görselde temalar arasındaki ilişki görünür kılınmaya çalışılmıştır.

Şekil 1

Kodlar Arası İlişkisel Analiz

Kodlar arası ilişkiselsel analizi ortaya koyan Şekil 1’de görüldüğü üzere sosyoloji dernekleri sosyal medya hesaplarında sosyolog istihdamı/beklentiler ile ilgili paylaşım yaptıklarında aynı zamanda işçi hakları, pandemi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili de paylaşım yapmışlardır. Bunun temel sebeplerine baktığımızda işçi hakları, pandemi süreci ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularının toplumu derinden etkileyen konular oldukları söylenebilir. Yapılan paylaşımlar ile sosyologların da toplumu etkileyen bu olaylar karşısında görüş bildirmekte ve bu konular ile ilgili meydana gelen toplumsal

sorunların çözümünde aktif bir şekilde rol almak istediklerini göstermektedir. Diğer yandan şunu söylemek mümkündür ki, her ne kadar paylaşımlar kısıtlı olsa da yapılan paylaşımlar arasında ilişkisel bağlar yüksektir. Örneğin, Sosyologlar Derneği, Twitter hesabından paylaştığı şu tweet'ler ile bu durumu şu şekilde tanımlamaktadır:

*"Bu zorlu süreçten geçerken (pandemi) yaşananların toplumsal bir olay olduğunu göz önünde bulundurarak sosyal bilimciler olarak hazırız."*¹

*"Şiddetin ve istismarın son bulduğu bir güne uyanmak için önce ailelerin bilinçlendirilmesi ve çözüm masalarında problemlerin çözülmesi gerekir. Ancak bu nihai kararlar toplumsal sorunları aşabilir ve toplumu iyileştirebiliriz."*²

Dernekler tarafından yapılan bu senkron tweet'ler ile derneklerin aynı süreç içerisinde farklı konular üzerinden ortak bir gündem oluşturmaya çalıştıkları anlaşılır. Özellikle de pandemi, toplum, siyaset, toplumsal değişme ve göçmen temalarının büyük bir iç içelik sergilediğini kodlar arası ilişkisel analiz görselinden anlamaktayız. Dikkat çekici bir biçimde pandeminin birkaç ilişkisel ağ içerisinde kendisini konumlandığına tanıklık etmekteyiz. Pandemi koşulları bir yandan ciddi bir biçimde toplumsal değişme ile ilişkilendirilirken, diğer yandan da sosyolojinin toplumsal sorunlara çözümler üreten profesyonel bir alan olarak meslekleşmesi yani sosyologların istihdam sorunları ile de yakından bağlantılı olarak ele alınmıştır. Çünkü yaşanan yıkıcı süreç karşısında sosyologların büyük katkı sağlaması kaçınılmazdır. Yalnızca sağlık ile ilgili bir sorun olmayan pandemi sürecinde gerçekte sosyologlara daha fazla ihtiyaç vardır. Sosyoloji dernekleri de bu ihtiyacı dile getirirler.

Araştırma kapsamında üretilen kodlamaların daha sağlıklı bir biçimde kavranması bağlamında her üç ana tema, çalışmanın alt kategorileri olarak deşifre edilmiş olup, çalışmanın bundan sonraki kısmında da başlıklandırılmıştır. Özellikle de sosyoloji tarihi üzerine üretilen literatürde yer alan "sorunlar" a ilişkin tartışmalara ise detaylı bir biçimde yer verilecektir.

Türkiye'de Sosyoloji Derneklerinin Gündemi

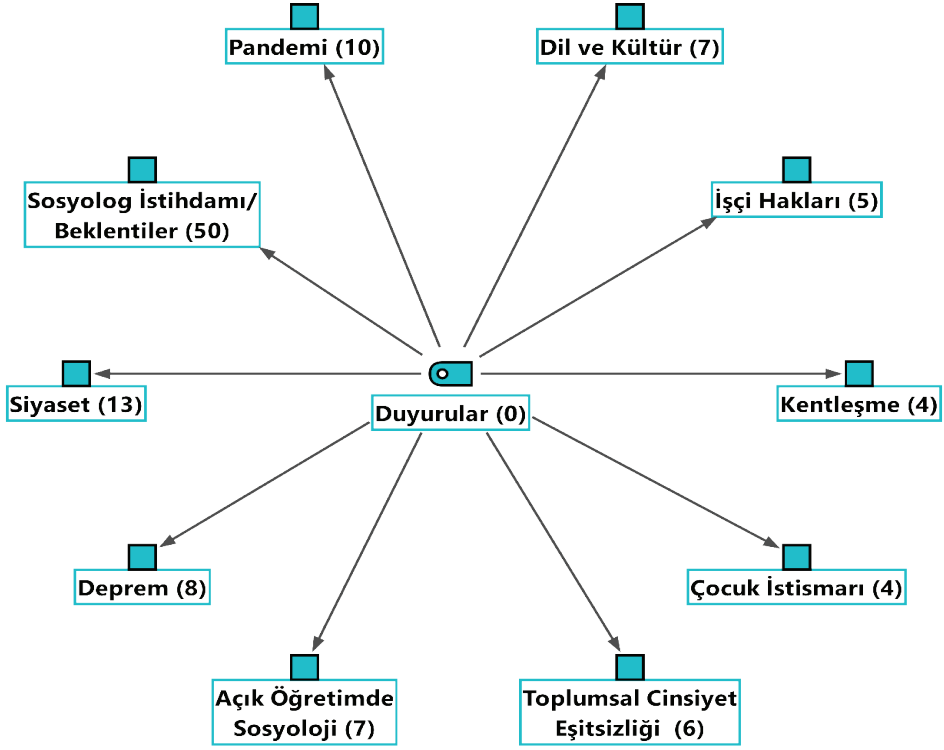
Çalışma kapsamında "duyurular" olarak kodlanan bu alt başlık altında gündeme gelen meseleler aslında yıllardır. Türkiye'de sosyoloji alanında ortaya çıkan sorunlara gönderme yapmaktadır. Aşağıdaki görselde sosyoloji derneklerinin bir yıllık gündemi özetlenmeye çalışılmaktadır.

1 23.07.2020. Sosyologlar Derneği twitter paylaşımı

2 24.07.2020. Sosyologlar Derneği twitter paylaşımı

Şekil 2

Duyurular Kod Gösterim Modeli

Araştırmanın ilk teması olan duyurular hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli şekil 2’de görülmektedir. Duyurular teması sosyolog istihdamı/beklentiler, pandemi, dil ve kültür, işçi hakları, kentleşme, siyaset, deprem, açık öğretimde sosyoloji, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve çocuk istismarı olmak üzere on farklı kod ile tanımlanmıştır. Çalışma kapsamında sosyal medya hesapları incelenen üç sosyoloji derneğinden elde edilen bilgilere göre, sosyoloji derneklerinin paylaşımlarının en fazla sosyolog istihdamı/beklentiler konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Sosyologlar Derneği’nin Twitter hesabındaki bir tweet sosyolog istihdamı/beklentileri şu şekilde tanımlamaktadır:

“Sosyologların kamu kurum ve kuruluşlarında istihdamı etkin ve disiplinler arası sosyal çalışmalar için zorunlu görülmektedir.”³

Duyurulara ilişkin kod gösterim modelinin de açık ortaya koyduğu üzere sosyolojinin ana gündemi, temel birkaç başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan en dikkat çeken kod, toplam elli frekans ile sosyolog istihdamıdır. Sosyolojinin meslekleşmesi konusunda yaşanan sorunlar ve özellikle her geçen gün sayıları artan mezunların istihdam durumları, kendisini bu çalışma kapsamında da göstermiştir. Yıllardır sosyoloji mezunlarının meslek olarak sosyolojiye değil, öğretmenliğe yönlendirilmiş olmaları, sosyolojinin bir meslek olarak ilerlemesini engellemiştir. Bugün dernekler tarafından en fazla dillendirilen tema, sosyolog istihdamıdır. Bu bağlamda dernekler açısından gündeme gelen ortaklaşa bir etkinlik büyük önem taşır. “#sosyolojiaöfkapatılsın” paylaşımı altında sosyologlar derneğinin yaptığı, “Sosyolojinin ve sosyologların Türkiye’de rol almaları ve kamuda etkin görevler üstlenmeleri için sosyolog akademisyenler tarafından cumhurbaşkanına sunulacak rapor için SOSYODER ve Sosyoloji Derneği katılımıyla ortak online toplantı yapıldı”⁴ paylaşımı bizlere derneklerin ortak çalışmalar da yaptıklarını görünür kılmıştır. Aslında kodlamalar arasında yer alan “açık öğretim sosyoloji” başlığını da birlikte ele aldığımızda durum daha anlaşılır hale gelir. Çünkü hem uzaktan sosyoloji yapmanın olanaksızlığı hem de zaten fazlaca olan mezunlara bir de açık öğretim fakültesi mezunlarının da eklemesi ile durum iyice güçleşmektedir. Bu sebeple dernekler tarafından açık öğretim sosyoloji bölümünün kapatılması gerekliliğine dair çeşitli paylaşımlarda bulunulmuştur. Özellikle de twitter da “#sosyolojiaöfkapatılsın” ya da “#sosyolojiorgunokunur” etiketi ile çeşitli paylaşımlarda bulunulmuştur.

Tablo 1
Sosyoloji Derneklerine Göre Kod Matrisi Tarayıcısı

Kod Sistemi	Sosyologlar Derneği	Sosyoloji Mezunları Derneği	Sosyoloji Derneği
▼ Duyurular			
• Sosyolog İstihdamı/Beklentiler	•		
• Siyaset	•		•
• Pandemi	•		
• Deprem	•	•	
• Açık Öğretimde Sosyoloji	•		
• Dil ve Kültür	•		•
• Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	•	•	
• İşçi Hakları	•	•	
• Çocuk İstismarı	•	•	•
• Kentleşme	•	•	
• Feminizm/Kadın Çalışmaları	•	•	
• Terör	•		•
• Sosyal Medya	•		
• LGBTI+	•	•	
• Ahlak	•		

4 09.08.2020 Sosyologlar Derneği twitter paylaşımı.

Sosyolog istihdamı ve sosyolojinin meslekleşmesi bağlamında dernekler tarafından öne çıkartılan bu tema, gündelik yaşamda da Türkiye’deki sosyoloji bölümlerini ve öğrencilerinin temel problemidir. Günümüzde “*sosyoloji mezunlarının öğretmenlik mesleği dışında sosyolog olarak çalışma imkanları eskiye göre daha çok olsa da bu durum sosyologlar için öğretmenliğin hala en büyük istihdam alanı olması gerçeğini değiştirememiştir*” (Çelebi, 2008: 689). Araştırma kapsamında sosyologların istihdam sorunları bağlamında sorunsallaştırılan başka bir başlık, derneklerin sosyolojinin meslekleşmesi konusunda benzer refleksleri gösterip göstermedikleridir.

Duyurular ile ilgili sosyal medya paylaşımlar dernek temelli incelendiğinde Tablo 2’de görüldüğü üzere derneklerin geniş bir yapıda paylaşımda buldukları görülmektedir. Sosyologlar Derneği’nin sosyal medya paylaşımlarının diğer iki derneğe göre daha yoğun olduğu görülür. Sosyologlar Derneği’nin paylaşımlarının özellikle de sosyolog istihdamı, siyaset, pandemi ve açık öğretimde sosyoloji konularında yoğunlaştığı anlaşılır. Sosyologlar Derneği’nin Twitter hesabındaki bir tweet sosyolog istihdamı/beklentiler konusunu şu şekilde göstermektedir:

“Türkiye’nin sosyolojiye ihtiyacı var.”⁵

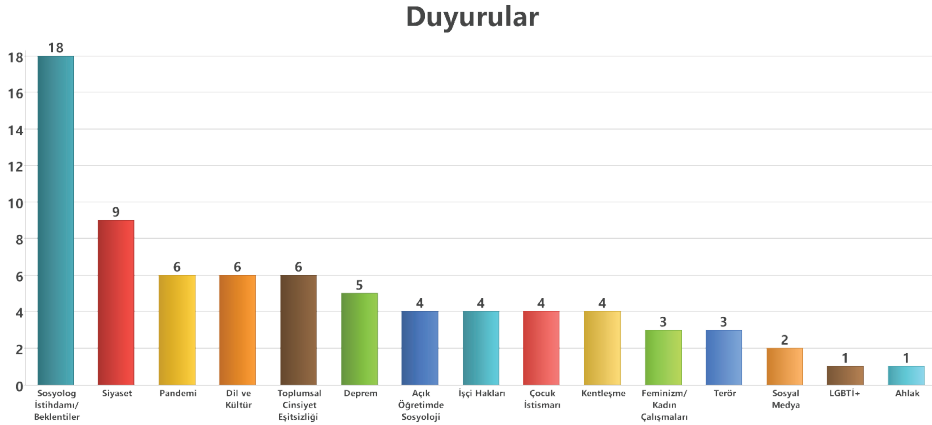
Atılan tweet çok kısa olmasına karşın, ülkemizdeki mevcut durumu oldukça iyi özetlemektedir. Türkiye’nin profesyonel bir meslek alanı olarak sosyologlara ve daha fazla sosyolojiye ihtiyacı vardır. Sosyolog istihdamı ve sosyolojinin meslekleşmesi dışında araştırma kapsamında karşımıza çıkan ikinci önemli nokta siyasettir. Çalışmanın alan yazını kısmında da sıklıkla vurgulandığı üzere siyaset geçmişte olduğu gibi günümüzde de sosyolojinin temel sorunlarından bir tanesidir. Bir yandan sosyologların toplumsal değişmeyi açıklamak üzere temel etken olarak sıklıkla siyasete gönderme yapmaları diğer yandan sosyologların ve sosyoloji derneklerinin siyaset ile kurdukları doğrudan ya da dolaylı ilişkiler, göz ardı edilemez gerçekler olarak karşımıza çıkar. Kaçmazoğlu bu konuda oldukça iddialı bir tespitte bulunarak şunları ifade eder; “Türkiye’de siyasal iktidar hangi ideolojiyi esas alarak ülkeyi yönetmişse, o ideolojiye mensup veya yatkın sosyologlar da o yönetim ile birlikte kamuoyu önüne çıkmışlardır” (2015: 52). Bu sebeple de sosyologların kimisini “*muhafazakar*”, kişinin “*solcu*”, kimisininin “*İslamcı*” vb. olarak yaftalanması kaçınılmaz olmuştur. Çeşitli etiketlerle yaftalanan bu sosyologların üstelik çalışmalarında toplumsal alanı etkileyen temel faktör olarak siyaseti ana değişken olarak göstermeleri de sosyal sorunların çözümünde siyasete ağırlık vermelerine neden olmuştur. Bu bağlamda çalışma kapsamında ölçüt örnekleme yöntemi ile örneklem grubunda yer alan sosyoloji

5 21.07.2020 tarihli Sosyologlar Derneği twitter paylaşımı.

derneklerinin bile en azından bakış açısı bağlamında birbirlerinden oldukça farklı konular teşkil ettikleri söylenebilir. Aşağıdaki görsel, belge temelli bir analiz olup, siyasetin sosyoloji dernekleri kapsamındaki önemini göstermektedir.

Şekil 3

Belge Temelli Analiz

Dernekler arasındaki bakış açısı farklılığının en fazla görünür olduğu kod temalarının bir tanesi derneklerin LGBTİ konusundaki bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Yukarıdaki tabloya bakıldığında çok anlamlı bir sonuç elde edilmese de özellikle derneklerin web sayfalarındaki paylaşımları durumu gözler önüne sermektedir. Özellikle de Sosyologlar Derneği'nin bu konuda oldukça ihtiyatlı davrandığı görülür.

"Pandemi sürecinde çocuklara LGBT tuzağı" (www.sosyoder.net)

"Batı'nın Türkiye'deki Marjinal ve Ahlak dışı faaliyet yapan cinsel kuruluşlara 34 milyon dolar desteği" (www.sosyoder.net).

Sosyologlar derneği, özellikle farklı cinsel yönelim ve kimlik meselelerini ülkemizin ahlaki ve geleneksel değerlerine uymadığı gerekçesi ile eleştirmektedir. Muhafaza etme arzusu ve özellikle de geçmişten miras alınmış geleneğin muhafazası esastır. Bu anlamda özellikle de sosyolojinin geçmişten gelen ve kurulu olan düzenin sürdürülebilirliği ile kurduğu etkileşim, onu muhafazakâr bir kimliğe büründürmektedir. Oysa Sosyoloji Derneği açısından böylesi bir açıklama yapmak mümkün değildir. Böylece dernekler arasındaki ayrışmayı biz en iyi bu çalışma kapsamında Sosyoloji Derneği ve Sosyologlar Derneği bağlamında ifade edebiliriz. Zaten çalışmaya dahil olmuş üçüncü dernek olan Sosyoloji Mezunları Derneği, daha çok genç sosyologlar ve öğrenciler tarafından yürütülen bir dernek olarak karşımıza çıkar. Oysa Sosyoloji Derneği ve Sosyologlar Derneği neredeyse Türkiye'deki iki farklı sosyolojik cemaatı temsil eden örgütlenmeler

olarak konumlanmışlardır. Belki de Türk sosyolojisi içindeki farklılaşmalara bilimsel süreçler, ekoller ve yaklaşımlar açısından değil, bakış açıları ve siyasi tutumlar üzerinden bakmak gerekir. Ortaya çıkan böylesi bir durumda elbette ki siyasetin de etkisi büyüktür. Akpolat'ın da ifade ettiği üzere "Türk toplumu devletçidir. Siyaset bizim temel ilgi alanımızdır. Toplum ve devlet ayrılmadığı için Türk sosyolojisi de siyaseti pek sever. Biz ne isek sosyolojimiz de odur" (2016:26). Bu sebeple çalışmanın temel savlarından biri olan dernekler arası bakış açış farklılığının temel nedeni, bilimsel olmaktan ötededir.

Şekil 4

Kod Bulutu

Araştırma sonucunda oluşturulan tüm kodlar, sosyolojinin ana temaları olarak yukarıdaki kelime bulutu haritası ile gösterilmiştir. Kelime bulutunda sosyolog istihdamı ve siyaset dışında dikkat çeken diğer kodlar, sosyoloji/sosyal bilimler, gençlik, sosyal değişim, pandemi ve toplumsal cinsiyet konularıdır. Frekans olarak on paylaşım anlamına gelen pandemi sürecine ilişkin şu tür paylaşımların yapılmış olduğu görülür.

*"Koronavirüs salgını, sadece sağlığımızı değil, ondan daha çok sosyal hayatımızı etkileyen yeni ve sun'i bir kültür savaşının başlangıcı olabilir."*⁶

Özellikle de Sosyologlar Derneği Genel Başkanı olan Prof Dr. Sami Şener'in pandemi sürecinin toplumsal çözümlemesi konusunda sosyologlara müracaat edilmediği konusundaki itirazları dikkat çekmektedir.

"Koronavirüs'ün toplumsal çalışması için sosyologlara ne zaman müracaat edilecek."

*"Toplum Bilimleri Kurulu oluşturma sözü maalesef gerçekleşmemiş, başta sosyologlar olarak toplumsal bakış, bu olaylarda eksik kalmıştır."*⁷

6 07.07.2020 tarihinde Sosyologlar Derneği tarafından yapılan twitter paylaşımı.

7 05.05.2020 tarihinde Sosyologlar Derneği Prof. Dr. Sami Şener'in twitter paylaşımı.

Sosyologlar Derneği tarafından bir eleştiri unsuru olarak sunulan bu durum karşısında ise tüm sosyoloji derneklerinin herhangi ortak bir çalışmaya imza atıklarına ise rastlanmamıştır. Hem pandemi konusunda hem de neredeyse diğer tüm alanlarda sosyoloji dernekleri bağlamında ortaya çıkan temel sorunlardan bir tanesi, dernekler ve sosyologlar arası yaşanan kopukluktur. Sadece dernekler özelinde değil, Türkiye’de sosyolojinin genel bir niteliği olan sosyologların birbirlerinden kopuk çalışma eğilimi, zaman zaman daha ileri noktalara da varmaktadır. Hatta bu çalışmanın kuramsal tartışmaları bağlamında tarihsel bir bakış açısı çerçevesinde ele alınan sosyoloji derneklerinin dağılma nedenleri arasında dernek üyelerin arasında yaşanan çatışmalar başta gelmektedir. Genellikle ortak çalışma ve işbirliği kültüründen uzak olan sosyoloji dernekleri, alanın gelişimine katkı sağlama konusunda kısıtlı kalmaktadırlar. Diğer yandan Türkiye’deki sosyolojinin temel sorunlarından biri olan Batı sosyolojisi aktarmacılığı yaptığı iddia edilen yaklaşım ile yerli ya da milli bir sosyoloji üretme kaygısı içerisindeki sosyologlar arasında var olan ayrışma (Kaçmazoğlu, 2015) da bu sürece katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın yukarıdaki bölümlerinde genel olarak Türkiye’deki sosyoloji özel olarak da sosyoloji dernekleri bağlamında yapılan analizler sonucunda nihayetinde bazı temel sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Henüz “genç” bir disiplin olan sosyolojinin hem dünyadaki hem de ülkemizdeki gelişim süreci oldukça sancılıdır. Batı kaynaklı ve modern zamanların bilimi olarak lanse edilen sosyolojinin Türkiye’deki konumu ise çeşitli paradokslar içerir. Ortaya çıkan soruların temel nedeni ise alanda yaşanan örgütsüzlük, iletişimsizlik, kopukluk ve hatta kamplaşmadır. Bunlarla birlikte üniversitelerde sosyoloji bölümlerinin sayısının giderek artması ile birlikte mezun rakamlarında yaşanan patlamaya rağmen istihdam alanlarının kısıtlılığı büyük bir problemdir. Üniversitelerdeki hocaların vermekle sorumlu oldukları ders sayısının fazla olması, araştırmacıların birbirlerinden habersiz ve kopuk olarak çalışmalarına ne yazık ki katkı sağlamaktadır. Ve tüm bunların üstünde Türkiye’de sosyologların birlikte ve ortaklaşa çalıştıkları bir dernek ve derginin olmaması, geride kalan tüm sorunların çözülmesi önündeki en büyük engel olarak konumlanmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye’de sosyolojinin ana tema ve sorunları üzerinden yürütülen bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular, sosyolojinin kurumsallaşması bağlamında hala birtakım sorunların süregelmekte olduğunu göstermiştir. Üç büyük derneğin sosyal medya analizleri üzerine yapılandırılmış olan çalışmada elde edilen ilk bulgu,

derneklerin sosyal medya konusundaki etkinsizlikleridir. Sosyal medya hesaplarını en aktif kullanan dernek Sosyologlar Derneği'dir. Dernekler bazında sosyal medya hesapları incelendiğinde şu sonuçlara varılmıştır. Sosyoloji derneği, üç sosyal medya hesabına sahip olmakla birlikte en fazla twitter hesabını aktif kullanmaktadır. Instagram hesapları ok aktif değildir. Facebook sayfaları ise neredeyse web sayfaları ile aynıdır. Dernekler içerisinde sosyal medyayı en etkin kullanan, Sosyologlar Derneği'dir. Bu dernek, instagram ve twitter hesaplarını oldukça etkin bir biçimde kullanmaktadır. Zaten elinizdeki çalışma bağlamında da en fazla veri Sosyologlar Derneği'nin paylaşımlarına dairdir. Derneğin facebook adresi ise çok aktif değildir. Araştırma kapsamında yer almadığı halde derneğin web sayfası incelendiğinde oldukça etkin ve güncel bir bağlantı ile karşılaşılmaktadır. Sosyoloji Mezunları Derneği'nin ise bir web sayfası yoktur. Derneğin en aktif sosyal medya hesabı twitter olmasına karşın sosyal medya paylaşımları bağlamında SOMDER'in diğer derneklerle karşılaştırıldığında daha zayıf kaldığı görülür. Her üç dernek açısından ortak olan ise derneklerin en fazla paylaşım yapmak üzere twitter hesaplarını kullanmış olduklarıdır.

Dernekler üzerinden günümüzde Türkiye'de sosyolojinin sorunlarını anlamaya çalışan bu çalışma, yıllardır zikredilen örgütsüzlük, süreksizlik ve kamplaşma gibi temel problemlerin dışında farklı olgulara da dikkat çekmek kaygısındadır. Üniversitelerde sosyoloji bölümlerinin sayısının artması ile birlikte artan mezun sayısına karşın büyük istihdam problemleri gün geçtikçe artmaktadır. Sosyolojinin meslekleşmesi son yıllarda daha büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen en önemli bulgulardan bir tanesi de sosyoloji derneklerinin mezunların istihdam sorunlarına ve sosyolojinin meslekleşmesine dair çaba harcadıklarıdır.

Türkiye'de kurumsallaşmaya başladığı ilk dönemlerden itibaren siyaset ile kurulan yakın ilişki, sosyolojinin ve derneklerin bir başka sorunu olarak karşımıza çıkar. Bir taraftan toplumsal değişimin açıklanması bağlamında siyasete verilen ayrıcalıklı önem, diğer yandan da kimi sosyolog ve derneklerin siyaset ile kurdukları bağlar, alanda kamplaşmaları ve kopuklukları da beraberinde getirmektedir. Oysaki dernekleşmenin asıl amacı, işbirliği, uzlaşa, ortak çalışma ve alanın gelişime katkı sağlamaktır. Bu anlamda araştırma kapsamında ele alınan derneklerin kendi aralarında ne yazık ki yeterli düzeyde ortak çalışma yürüttüklerine rastlanmamıştır. Derneklerin genellikle birbirlerinden kopuk ve hatta zaman zaman birbirleri ile rekabetçi koşullarda örgütlenmiş oldukları görülür.

Sociology of Sociology (!): A Study on the Sociology Associations of Turkey

Fusun K kalan ımrın

The statement that social sciences are in crisis has become increasingly common after the 1980s. Social sciences started to become institutionalized in the context of the important social change dynamics that took place on the world agenda since the mid-18th century, have undergone various transformations. With the crisis process capitalism entered into after the 1929 world economic crisis, a significant change was experienced in the social sciences, especially in the context of the world political and economic conjuncture shaped by the welfare state policies. Especially, during the post-World War II cold war period, there were sudden and dynamic fluctuations in the institutional and intellectual structuring of social sciences.

It became impossible for economics, political science and especially sociology, which started to take root in Western Europe, not to be affected by these sudden and radical changes. Sociological studies, aimed to explain and even guide the macro social change dynamics of the 19th century, started to focus on more micro subjects and fields after 1945. On the other hand, it has been observed that besides the basic fields of study such as social structure, change, politics and economy, more micro-study subjects such as human relations, identity, and inequality between genders gradually gain importance. This new perspective of sociology has also contributed to its transformation. In this way, sociological sub-studies have increasingly come

Assoc. Prof. Dokuz Eylül University, fusun.kokalan@deu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-1832-5781>

  Scientific Studies Association
DOI: 10.12658/M0646
insan & toplum, 2022; 12(1): 87-112.
insanvetoplum.org

Received: 27.01.2021
Revision: 14.07.2021
Accepted: 07.08.2021
Online First: 1.10.2021

to the fore both in universities and in other intellectual fields outside the university. Sociology has become an increasingly broad spectrum with the sociology of art, environment, women's rights, dance, and even fashion.

These important transformations sociology has undergone both in daily life and in the academic field all over the world lead us to do the sociology of sociology to a greater extent. It can be said that sociology, claimed to have ambiguous foundations from time to time, has developed rapidly, especially in the last twenty years, while displaying a miniature view of the whole society. Thus, doing "sociology of sociology" within these specific sub-studies has become a sociological research topic in itself. In this sense, it should not be ignored that the sociology of sociology was first mentioned in a session of the American Sociological Association in 1967. Furthermore, we should not forget the compilation of articles that made special contributions to the field in 1970 and 71 which were written to do the sociology of sociology (Larry & Reynolds, 1970; Crawford 1971).

Along with these first studies, we have often witnessed attempts to reevaluate sociology. This study tries to shed light on the appearance of sociology in Turkey, developed with a Western European origin. However, here, it should be noted that the study is not historical sociological research. Currently, the focus is on the current position of sociology, which began to become institutionalized through associations, especially after the 1980s. Especially considering the history of sociology in Turkey, associations are thought to have privileged importance. Considering the problems the history of sociology in our country is stuck, the subject becomes more understandable. Sociology in Turkey, positioned as a transfer science, generally includes various problems. In this sense, it is possible to mention several debates arising from transferring western sources, limited original theories produced regarding social positions, various ideological and intellectual polarizations and, finally disconnection and disorganization. Numerous efforts have been made to overcome these problems. Especially after the establishment of sociology chairs in universities in Turkey, researchers positioned in different universities have taken various measures to overcome the current problems that have been felt since the beginning. One of the most important of these steps is the sociology associations established. In the beginning, it is not very possible to talk about an individual association structure alone. Generally, it is possible to talk about social science associations where historians, philosophers and sociologists come together. However, the ill fates of these associations are almost the same. These social science associations, institutionalized in the first years of the Republic, lost their effectiveness in a very short time. There are several reasons why they were so discontinuous. Unfortunately, these associations had a very short life due to ideological and intellectual differences among their members, the political,

economic and social conditions of the period, and various financial inadequacies. The associations established by researchers in the discipline of pure sociology in the following years are more meaningful in the context of this study. Because doing the sociology of sociology is only possible through the self-history of the discipline. Although it is positioned as an interdisciplinary field, it should not be ignored that sociology has been institutionalized as a separate discipline.

Considering today, it is necessary to mention seven sociology associations active in Turkey. In this study, we focused on three of them. It is because, when these three associations are compared with the others, both the number of members and their activity capacity is considerably higher than the others. It is possible to reveal the agenda of sociology in Turkey by conducting qualitative analyses of the Instagram, Twitter and Facebook posts of the institutions accepted as research units in our study as the Sociology Association, Sociology Association and Sociology Alumni Association. However, this study does not only focus on the agendas of associations. On the other hand, it is possible to say that the forms of interaction between associations and the bonds of solidarity between them are also important for this study. In this study, a case study in the context of hermeneutic epistemology was conducted. Social media posts including the pandemic course of the three associations selected through criterion sampling technique were analyzed for one year. In this sense, the basic data collection technique of the research is positioned as digital data. Opinions and suggestions were received from the experts in the field within the validity and reliability study conducted for analyzing the digital data shared by these associations in the last year from their social media accounts. In this sense, categories and codes of the research were examined with an academician and two research firm employees, who are experts in qualitative research. The coding was finalized by establishing a connection with the relevant literature. The question of this study, based on the effort to make the agenda of sociology associations understandable, is formulated as “Reviewing the Agenda of Sociology in Turkey/Examining the Digital Data of Three Popular Sociology Associations”. The data obtained from the study were analyzed with the Maxqda software based on the content analysis technique. One-year social media posts of associations were collected with the Maxqda software through the web collector technique. All the collected written and visual materials were divided into themes and codes, sticking to the literature of the research. Then, descriptive, comparative and relational analyzes were applied in the study with the help of the codebook created by the researcher.

As a result, the main concern of this study is trying to make various problems (discontinuity of associations, disagreements between members, separations, polarizations and various organizational problems, etc.) emerged in the sociology

accumulation process of nearly a century in Turkey visible. Although there are various studies on the history of sociology, journals, sociology departments and postgraduate theses carried out in the body of literature in our country, sociology associations confront us as a usually overlooked issue. This study has been written to fill this gap and reveal the agenda of sociology today.

Kaynakça | References

- Akpolat, Y. (2004). *Sosyoloji araştırmaları: Osmanlı'da kadın dergileri ve sosyoloji dergileri*. Fenomen Yayıncılık.
- Akpolat, Y. (2014). *Türk sosyolojisinde kuramsal tartışmalar ve dergicilik*. Doğu Kitapevi.
- Akpolat, Y. (2016). Türk sosyolojisi üzerine kısa bir bakış. *Sosyoloji Konferansları*, 53, 3-27.
- Bauman, Z. (1996). *Yasa koyucular ile yorumcular*. K. Atakay (Çev.). Metis Yayınları.
- Berkes, N. (1985). Türkiye'de toplumbilimlerin başlangıcı. *Felsefe ve Toplum Bilimleri* içinde. Adam Yayınları.
- Bourdieu, P. (2019). *Sosyoloji meseleleri*. F. Öztürk, B. Uçar, M. Gültekin ve A. Sümer (Çev.). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. ve Wacquant, L. J. D. (2003). *Düşünsel bir antropoloji için cevaplar*. N. Ökten (Çev.). İletişim Yayınları.
- Cangızbay, K. (1996). *Sosyolojiler değil, sosyoloji*. Öteki Yayınevi.
- Ceyhan, F. (2006). *Felsefe Mecmuası ve Felsefe ve İctimaiyat Mecmuası'nın tahlili ve tasnifi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelebi, N. (2008). Türkiye'deki sosyoloji dernekleri; süreksizliklerin ardındaki süreklilik. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(11), 677-690.
- Çelikel, Ö. (2011). *Türkiye'de yayınlamış sosyoloji dergilerinin içerik analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Giddens, A. (1994). *Sosyoloji-eleştirel bir yaklaşım*. M. R. Esengül (Çev.). Birey Yayıncılık.
- Giddens, A., (2011). *Sosyolojinin savunusu*. İ. Kaya (Çev.). Say Yayınları.
- Gündüz, O. (2012). Türk sosyolojisinin yeni çalışma mecraları. *Sosyoloji Konferansları*, 46, 75-89.
- Kaçmazoğlu, B. (2010). *Türk sosyoloji tarihi üzerine araştırmalar*. Doğu Kitapevi.
- Kaçmazoğlu, B. (2015). Türkiye'de sosyolojinin 100 yıllık birikimi üzerine bazı tepkiler. *Sosyoloji Konferansları*, 52, 29-55.
- Kayalı, K. (2001). *Türk düşünce dünyasında yol izleri*. İletişim Yayınları.
- Kayalı, K. (2008). Bir asırlık sosyoloji birikimi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(11), 33-40.
- Öncü, A. (1986). Sosyoloji araştırmaları üzerine yorum. *Türkiye'de sosyal bilim araştırmalarının gelişimi içinde* (ss. 233-238). Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Sosyal Bilimler Öngörü Çalışması 2002-2023. (2007). Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Sucu, İ. (2016). Türkiye'de Türk sosyoloji tarihi üzerine yapılmış çalışmalar-bibliyografya ve değerlendirme. *FSM İلمي Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 7, 291-306.
- Toprak, Z. (1987). Türk Bilgi Derneği (1914) ve Bilgi Mecmuası. E. İhsanoğlu (Ed). *Osmanlı ilmi ve mesleki cemiyetleri kitabı içinde* (ss. 247-254). Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Tütengil, O. (1974). *Hilmi Ziya Ülken'in çıkardığı dergiler ve bu dergilerde yaptığı yayınlar*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası.
- Ülken, H. Z. (2010). *Türkiye'de çağdaş düşünce tarihi*. Ülken Yayınları.